

*Тіл мен әдебиетті оқыту әдістемесі / Methods of teaching language and literature /
Методика преподавания языка и литературы*

ҒТАР 17.01.45

Ғылыми мақала

Еңсебай Гульназ Ерболқызы*Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,**Алматы, Қазақстан**(E-mail: gulnazensebay@gmail.com)***Г. Бельгер романдарын талдаудың инновациялық әдістері**

Аңдатпа. Мақалада Г. Бельгер романдарын қазіргі әдебиеттану мен білім беру үдерісі тұрғысынан талдаудың инновациялық әдістері қарастырылады. Жазушы шығармаларының көркемдік-эстетикалық, ұлттық-мәдени және тілдік ерекшеліктерін ашуда цифрлық білім беру технологиялары, интерактивті оқыту тәсілдері, сыни ойлау стратегиялары, кейс-талдау, жобалық оқыту және визуалды модельдеу әдістерінің тиімділігі сараланады. Сонымен қатар Г. Бельгер прозасын жоғары оқу орындарында оқыту барысында студенттердің аналитикалық, интерпретациялық және зерттеушілік құзыреттерін қалыптастырудағы инновациялық әдістердің мүмкіндіктері айқындалады. Зерттеу барысында салыстырмалы талдау, герменевтикалық, интерпретациялық және мәтіндік талдау әдістері қолданылды. Нәтижесінде Г. Бельгер романдарын оқыту мен талдаудың жаңа ғылыми-әдістемелік үлгісі ұсынылып, оның әдеби білім берудің сапасын арттырудағы маңызы негізделеді. Бұл мақалада біз қазіргі заманғы білім беру жүйесінде инновациялық әдістерді қолданудың қаншалықты маңызды екендігін көрсетуге тырысамыз. Инновациялық оқыту - бұл жеке көзқарасты, білім, білік және дағдылардың беріктігін қамтитын білім беру жүйесіндегі жаңа тәсіл. Г. Бельгер романдарын талдауда инновациялық әдістерді қолдану студенттердің жазушы романдарындағы кодтар жүйесі туралы терең ойларын қалыптастырады. **Түйін сөздер:** Г.Бельгер, «Дом скитальца» романы, «Тұйық су» романы, стратегиялар, архетип, толеранттылық, әдістемелік техника, білім беру анализі, интерактивті әдістер

DOI: <https://doi.org/10.71078/rb609s11>

Түсті: 28.06.2026; Мақұлданды: 03.07.2026; Онлайн қолжетімді: 04.07.2026

Кіріспе

Транслингвалдық мәтін автордың шығармашылығы мен этностық тұрғыдан мәдениетін бейнелейді және сол игерілген мәдениеттің тілінде жазылған мәтін деп танылады. Транслингвалдық көркем мәтін оқушыларға көркем элементтерді әлемнің түрлі суреттерінің құбылысын, осы бірліктердің әр түрлі тәсілдермен өзара әрекеттесетін «күрделі» шындық моделінің жасалуының дәл көрінісін көрсете алады.

Мәтіндерді трансмәдени талдау постулаттарының бірі – бейнеленген және кеңірек түрде шығарма жасауға қатысатын барлық мәдениеттер тұрғысынан көркем жүктелген бірліктерді түсіндіру.

Сонымен, Г.Бельгердің жұмысын талдай отырып, біз неміс, қазақ және орыс мәдениеттерін білуден бастаймыз. Мәтінді трансмәдени талдауда поэтиканың барлық деңгейлері маңызды – архитектуроникадан жеке символдарға дейін. Мәдениеттанулық

талдау студенттерден герменевтикалық сезімталдықты, көптеген мәдени «қабаттарға» мұқият болуды талап етеді.

Зерттеу әдістемесі

Қазақстан мәдениеті күрделі және ерекше. Қазақ әдебиеттанушысы Н.Е. Сатаров, «біздің республикамыздың мәдениеті оны мекендейтін әр халықтың ең құнды белгілері мен мәдени дәстүрлерін қамтиды» (Сатаров, 2007: 93). Бұл тізімнің тілдік «фрагменттерінің» бірі – орыс немістері мәдениетінің өкілі болып табылатын Герольд Бельгер.

Сонымен қатар, Г.Бельгер романдарын талдаудың интерактивті стратегиялары, қазақстандық прозаның өкілі ретінде, (В.В. Голубков, С.А. Зинин, В.А. Доманский, Л.Г. Жабицкая, Н.Д. Молдавская) сынды ғалымдардың идеяларымен анықталады (Выготский, 2004: 12).

Технологиялық тәсілді В.П. Беспалько, С.П. Лавлинский, Г.К. Селевко және басқалар қолдануды ұсынған. Технологиялық тәсілдің негізгі тұжырымдамасы – педагогикалық технология. Бұл тіркестің әр түрлі анықтамалары бар (Давыдов, 1986: 45). В.П. Беспалько педагогикалық технологияға келесідей анықтама береді: «... педагогикалық технология – бұл оқу процесін жүзеге асырудың мағыналы техникасы» (Доманский, 2002: 63). Біз өз жұмысымызда осы анықтамаға сүйенетін боламыз.

Қазақ прозасын зерттеу әлемнің лингвистикалық суреттеріндегі ұқсастықтарды ғана емес, айырмашылықтарды да аша алады. Бұл қасиеттерді түсіну - бұл мәдениет арасындағы ынтымақтастықтың кілті, оның нәтижесі – біздің еліміздегі халықтардың тыныштығы мен әл-ауқаты. Қазақстан – табиғаты жағынан гетерогенді мәдени және саяси-экономикалық кеңістіктер арасындағы көпір. Жаңа қоғам моделі жүзеге асуы үшін біздің еліміздің құрамына кіретін барлық мәдениеттердің жетістіктерін түсініп, қабылдау қажет. Бұл үдерісте әртүрлі дәуірлердегі дәстүрлерге, әлемдік әдебиет тәжірибесіне, жалпы адамзаттық құндылықтарға генетикалық түрде оралатын қазақстандық әдебиеттің рөлін жоғары бағалау мүмкін емес.

Герольд Бельгердің шығармашылығын зерттей бастаған оқытушы жазушы романдарының поэтикасын ойдағыдай талдауға әдістемелік жағдай жасайды. Студенттер әртүрлі форматтағы жазушының өмірбаянын өз бетінше зерттейді: олар оның өмірі мен шығармашылығының хронологиясын құрайды немесе жазушының шығармашылық жолы туралы есеп дайындайды. Осы хабарламалармен студенттер Бельгердің романдарын талдамас бұрын сыныпта өз беттерінше талқылайды. Жазушының өмірбаянын білу – оның шығармашылығын зерттеуге кіріспе. Жазушы өмірі мен шығармашылығының негізгі кезеңдерін жақсы білетін студенттер әдеби шығарманың көркемдік-мазмұндық жақтарын терең талдай алады.

Тақырыптың зерттелу дәрежесі

Бельгер романдарын талдаудың негізгі әдіснамалық тұжырымдамасы – бұл шығармаларды трансмәдени мәтін ретінде талдау. Оқытушы Бельгер романдарына тікелей талдау жасауды болжай отырып, студенттердің архетип туралы теориялық ойларын қалыптастырады.

Романдарды талдау барысында архетиптер, сюжет, поэтика және шығармалар идеясы арасындағы байланыстарды дәйекті түрде құру қажет. Нәтижесінде студенттерде көркемдік әлемнің әр түрлі деңгейлері автордың идеяларын білдіруге ықпал ететін романдардың тұтастығы туралы түсінік қалыптасады.

Студенттердің Г. Бельгер шығармашылығының ерекшеліктерін дұрыс қабылдауы үшін олардың аударма мәтіні туралы түсінігін қалыптастыру қажет. Осы мақсатта мұғалім оқушыларға келесіні хабарлайды. Транслингвальды мәтін белгілі бір

мәдениетке жататын автордың шығармашылығын, соған қарамастан, оның мәдениеті бойына сіңірген басқа тілде жасауға болады деп болжайды.

Студенттермен бірге Г. Бельгердің жұмысын талдай отырып, біз неміс, қазақ және орыс мәдениеттерін зерттеуден бастаймыз. Студенттер мәтінді мәдени тұрғыдан талдауда поэтиканың барлық деңгейлері маңызды болатынын түсінуі керек – архитектоникадан жеке символдарға дейін.

«Үй» архетипіне трансмәдени талдау студенттерден зерттелген жұмыс материалы негізінде оны қайта құруды ғана емес, сонымен қатар көптеген мәдени «қабаттарға» герменевтикалық зейінділікті және дәлдікті талап етеді. Түсіндіруді гегельдік үштікке негіздеуге болады:

- тезис (күрделі көркем образдағы 1 мәдени компонентті анықтау);
- антитез (күрделі көркем образдағы 2 мәдени компонентті анықтау);
- синтез (күрделі көркем образ шеңберіндегі мәдени компоненттердің үйлесімділігі туралы қорытынды жасау).

Осыған байланысты Г. Бельгердің шығармашылығын зерттеу барысында студенттерге мыналарды жеткізу қажет.

Нәтижелер мен талқылаулар

Студенттердің Г. Бельгер шығармашылығының ерекшеліктері туралы идеяларын қалыптастыру нұсқаларының бірі эвристикалық әңгіме. Міне, осы әңгімеге негіз болатын сұрақтар:

- 1) Г. Бельгер өз шығармаларын қай тілде жазды?
- 2) Г. Бельгер прозасын негізгі типке сәйкес орыс әдебиеті қатарына жатқызуға бола ма? Өз көзқарастарыңызды ақтаңыз.
- 3) Мәдениетаралық диалог дегеніміз не?
- 4) Неліктен мәдениетаралық байланыста мәдени диалог Г. Бельгер прозасында маңызды рөл атқарады?
- 5) Баяндаушы деген кім?
- 6) Г. Бельгер романдарындағы баяндаушыны сипаттаңыз.

Студенттер «мәдениетаралық диалог» және «баяндаушы» терминдерінің мағыналарын алдын-ала, сабаққа дайындық барысында, терминдер сөздігінде жазып отыруы керек.

Бельгердің шығармашылығын зерттеуге арналған сабақта дидактикалық эвристиканы қолдану оқушылардың ойлау белсенділігін арттыруға қызмет етеді. Сабақта проблемалық жағдай жасалады. Мұғалім оқушыларға сұрақтар қояды:

- 1) Ақын және әдебиет сыншысы Э. Зеферттің пікірінше, немістер үшін әлемнің үлгісі – олардың үйіне, туған жеріне апаратын жол. Егер біз Г. Бельгердің шығармашылығын, оның «Дом скитальца» және «Тұйық су» романдарын еске түсірсек, осы көзқараспен келісуге бола ма?

- 2) Г. Бельгердің халық тағдыры туралы ойы оның романдарындағы «үй» архетипін сөзсіз өзектендіреді деп айтуға бола ма?

Осы мәселелерді талқылау барысында студенттер ХХ ғасырда неміс үйінің бейнесі сәттілік пен өркениеттің символы ретінде неміс халқының маркер мәртебесіне ие болды деп сендіреді. Осылайша, студенттердің пікірінше, неміс үйінің архетипі ұлттық мәдениеттің деңгейіне жеткізілген және сонымен бірге идеологиялық парадигмаға айналған рухани және психологиялық қуаттың жиынтығы, неміс мәдениетінің жеткілікті өкілі деп санауға болады.

Сонымен қатар, студенттер «Дом скитальца» және «Тұйық су» романдарының контекстінде Г. Бельгер үй бейнесінің архетиптік мағынасын түсініп қана қоймай, сонымен қатар неміс халқының тарихи тағдырын көркемдік талдауға және жалпылауға

тырысқанын көрсетеді деген қорытындыға келеді. Ресей мен Қазақстан осы маңызды назардың призмасы арқылы. Бұл диаспора ХХ ғасырдың аяғы мен ХХІ ғасырдың басында іс жүзінде жоғалып кеткендіктен, автордың интонациясы ащы мен сағынышқа бой алдырады, кейде тұтас бір халықтың жоғалып кеткен мәдениеті туралы айқай сезімі пайда болады.

Студенттердің ойлау қабілетін дамыту үшін мұғалім студенттермен мына сұраққа ой талқы жүргізуге болады. «Г. Бельгерді тарихи отанынан алыс, бөтен жерде туып-өскен бақытсыз адам деп санауға бола ма?»

Оқушылардың филологиялық ойлауын дамыту мақсатында мұғалім келесі теориялық ұғымдарды түсіндіруі қажет: «кейіпкер», «кейіпкердің автобио-конструктивті қызметі», «жазушының биорекоконструктивті маскасы». Мұғалім оқушыларға аталған терминологиялық сөз тіркестерінің мағынасын түсіндіреді. Содан кейін оқытушы студенттерден «Тұйық Су» романының кейіпкерлерін атауларын сұрайды. Студенттер бұл романның басты кейіпкері, он жылдан кейін туған ауылы Тұйық Суға оралған этникалық неміс Эдмунд Ворм деп жауап береді.

Эвристикалық әңгіменің шамамен мазмұны:

1) «Тұйық Су» романының қай кейіпкері романда маңызды – автобио-конструктивті ролді орындайды?

2) «Тұйық Су» романының кейіпкерлерінен кім және неліктен жазушының биорекоконструктивті «маскасына» айналады?

Студенттер бірінші сұраққа романның басты кейіпкері Эдмунд Ворм автобио-конструктивті функцияны орындайды деген жауап береді. Екінші сұраққа келесідей жауап беріледі. Өмірдің негізгі кезеңдері, оқиға желілері, кейіпкер туралы білімдері Г. Бельгердің өмірбаяндық мәліметтеріне негізделген. Сондықтан кейіпкер Эдмунд Ворм Г. Бельгердің био-конструктивті «маскасы» болып табылады.

Студенттерді негізгі әдеби кейіпкер мен «Тұйық Су» романының сюжетін ұйымдастыратын «үй» ұғымының байланысын түсінуге жеткізу өте маңызды. Студенттер оқытушының ұсынысы бойынша сұрақ қояды – неге романның басты кейіпкері Эдмунд Ворм туған ауылына оралады?

Студенттердің назарын Германияның келесі тұрақты сипаттамаларына аударту қажет - «ата-бабалар отаны», «әкелер отаны», олар «мен», «оның», «біздің» отанымыз иелік есімдіктерімен тіркесуден тұрады. «Онда, Германияда» романында тағы бір тұрақты құрылыс бар, ол кейіпкердің жаңадан табылған «отанына» деген көзқарасының айқын көрінісі.

Осыған байланысты студенттердің назарын «Тұйық су» романындағы «үй» архетипінің ерекшелігіне аударған жөн. Мұғалімнің «Романдағы «үй» архетипінің ерекшеліктері қандай?» деген сұрақты талқылау нәтижесінде: студенттер Тұйық Су ауылын «үй» архетипі ретінде қабылдауға болатындығын, бірақ бұл архетиптің дифференциалдық семалары ерекше болатынын атап өтеді. Тұйық су – бұл жай үй емес деген ұғымды студенттерге жеткізу маңызды.

Оқытушы студенттердің ойларын қорыта келе, Бельгер романының көркемдік әлемінде ауыл концепциясы – адамгершілік пен руханият кеңістігі деп бекітеді.

Ауылдың баяу жойылуы неге әкеледі? Бұл сұраққа студенттер ауылдың ата-баба жадының жоғалуына, адамгершілік негіздерінің бұзылуына, жас ұрпақтың қалаларға қоныс аударуына байланысты ауыр және баяу жойылуы «Тұйық су» романында қайғылы көрініс табады деп жауап береді.

Романға талдау жасау барысында мұғалім үшін студенттердің – қазақ халқы туралы түсінігін қалыптастыру маңызды. Студенттер келесі кейіпкерлердің образдарын сипаттайды: Хадиши, Жаймурза, Асима және басқа да қазақ халқын бейнелейтін кейіпкерлер.

Мұғалім студенттерді келесі сұрақ туралы ойлануға шақырады: «Неліктен ауыл кейіпкердің алғашқы онтологиялық «шеңбері»?». Студенттердің жауаптары: «Ауыл – үй ошағы». «Ауыл – үлкен отбасы». «Ауыл – ар-ождан, махаббат, қамқорлық, мақтаныш, қуаныш». «Ауыл – Отанның бастауы».

«Тұйық су» романын талдау соңында үш Отанның қайсысы кейіпкер тұлғасының қалыптасуының қайнар көзі болғанын анықтау өте маңызды. Осы мақсатта студенттердің біріне алдын-ала тапсырма беріледі – Г. Бельгердің «Тұйық Су» романындағы «үй – үйсіздік» архетиптік жұбы »тақырыбында ауызша баяндама дайындау. Сабақ барысында студентке осы тақырыпта баяндама жасауға уақыт берледі. Баяндаманы талқылау барысында студенттер «Ресейдің тумасы, Қазақстанның резиденті, Германия азаматы – Эдмунд Вормның отаны қай жер?» деген сұрақты талқыға салады.

Басты кейіпкер Ресейден қуылды, ал Қазақстанды ол көптеген жылдар бойы паналады. Мұнда ол тұлға ретінде қалыптасты. Германия оны неміс бабасының алыстағы ұрпағы ретінде аяушылықпен қабылдады, бірақ Эдмунд Ворм үшін отанындай болмады. Эдмунд үшін Қазақстан – нағыз Отаны, ал Германия – тарихи Отаны. Иә, ол Қазақстанда жойылып бара жатқан ауылды көрді, бірақ бәрібір дәл осы жерде ол әлемді және өзін таныды, бұл оның өзі сүйетін нағыз отаны еді.

Г. Бельгердің «Дом скитальца» романы да архетиптік мазмұнға бай. Оқытушының міндеті – студенттерге осы тұрғыда «үй» архетипінің ерекшеліктерін түсінуге көмектесу. Бұл романды талдағанда оның мазмұнын есте ұстаған жөн. Роман композициясын талдау студенттерге оның идеясын терең түсінуге мүмкіндік береді. «Дом скитальца» романының сюжеті үш бөлімнен тұрады. Әр бөлім оқырманды үш басты кейіпкердің – Дэвид, Кристиан және Гарриден таныстырады. Олардың барлығы кеңес азаматтарының құқығынан айрылған қоныстанушылар (Гачев, 1999: 78). «Үй» архетипі осы батырлардың бейнелерімен байланысты.

Романды талдау барысында біз шығарманың композициясы арқылы айтылатын баламалы жолды қолдануды ұсынамыз. Романда үш басты кейіпкердің бейнесі бар. Олар студенттердің шығарманы талдау барысында негізгі нысанға айналады. Тағдыр бұл жандарды қазақ ауылы Қызыл Ту ауылына алып келеді. Дэвид адамдарға риясыз қызмет ету жолын таңдайды. Христиан бөтен елде қайтыс болады. Гарри қазақ тілінің арқасында тұрақсыз әлемде тұрақтылыққа ие болды.

Г. Бельгер өз шығармасында фокустық қашықтық деп аталатын техниканы қолданған. Бұл басты кейіпкерлердің алып әлемге қарсы екендігінде көрінеді. Романдағы жалғыздық пен тастандылық мотиві осыдан шыққан. Романдағы «үй» архетипі келесідей мағынаны білдіреді: өткен өмірдегі үй, бүлінген үй, ал мына өмірдегі үй, бөтен елде шығарманың сюжетін ұйымдастыратын архетип-кешен ұсынылған. Мұғалім оқушылардың назарын Бельгер шығармашылығының негізгі идеясына бағыттайды. Студенттер Бельгердің үй мен үйсіздіктің жалпы идеясын әлемдегі «осында болу» және «бар болу» категорияларымен байланысты екенін түсінугі керек.

Бельгердің «Тұйық су» және «Дом скитальца» романдарын талдау (студенттердің аналитикалық қабілеттерін дамытумен қатар) олардың философиялық ойларын қалыптастыруға мүмкіндік берді. Жоғалтқан үйді іздеу - бұл әлемдік мәдениеттің мәңгілік тақырыптарының бірі. Архетиптер адамзаттың ұжымдық тәжірибесін жинақтайды. Архетиптер жалпы адамзат мәдениеті үшін әмбебап болатын негізгі психикалық сценарийлерден тұрады. Бельгер – жазушы, оның шығармалары архетиптерді қоса алғанда «әлем бейнелерін» жасайды. Жазушының көптілділігі, оның дүниетанымы жалпыға бірдей жауап беру идеясына негізделген, оған сәйкес әр түрлі тілдер, мәдениеттер мен халықтар арасында шекара жоқ. Бұл идея студенттерге адамгершілік тәрбие беру үшін ерекше құнды (Сұлтанов, 2007: 17).

Бельгер романдарындағы архетиптерді талдау оларда берілген әр түрлі кодтарды

түсіну үшін өте қажет. Бельгер шығармашылығын зерттеуге арналған дәстүрлі тәсілдер оның романдарының семиосферасы туралы оқушылардың ойларын кеңейтуге мүмкіндік бермейді. Бұл мақалада әдебиетті оқыту әдістемесінде алғаш рет Г. Бельгердің университет аудиториясындағы архетиптік ойлауды талдаудың әдіснамалық әдістері ұсынылды.

Қорытынды

Бельгердің шығармашылығын зерттеу студенттердің толеранттылық пен көпмәдениетті қоғамдағы мәдениаралық түсінігін дамытады.

Студенттерге сабақ беру барысында Г. Бельгердің романдарын талдаудың интерактивті стратегиялары, ой-қабілетті дамыту үшін бағытталған білім беру элементтері қолданылды, олар оқытушы мен студенттердің ұжымдық қызметінің өзара әрекеттесуіне, оқушылардың ғылыми-зерттеу және ізденіс қызметінде эвристикалық диалог арқылы білім беру мәселелерін шешудің әр түрлі тиімді жолдарын іздестіруге ықпал етеді. Эксперименттік жұмыс барысында ұжымдық оқыту технологиясының әдістері де өзінің тиімділігін дәлелдеді: топтық талқылау, жұптық жұмыстар және топта жұмыс жасау және т.б.

Сонымен қатар, студенттер Г. Бельгер романдарындағы кодтық жүйені терең түсінеді. Біздің ойымызша, Г. Бельгердің авторлық тұжырымдамасының мұндай декодталуы заңды: этникалық әлемге деген оң көзқарас, жаңа нәрселерді өзгертуге және қабылдауға дайын болу, басқа ұлттық мәдениеттегі бар жақсылықты өзінікіндей қабылдау – жеке адамның ғана емес, сонымен бірге бүкіл халықтардың өмір сүруінің шарты, бұл адамзаттың сәтті дамуына балама және қақтығыстарды алдын алу тәсілі болып табылады.

Сонымен, Г. Бельгердің шығармаларын талдауға арналған интерактивті стратегиялардың жасалуы мен теориялық негізделуі оны қазіргі университеттік әдеби білім беру практикасында қолданудың ғылыми-әдістемелік орындылығын көрсетеді. Осы талдау стратегияларын қолданудағы білім беру бағыты да айқын болмақ, бұл қазақстандық патриотизмді дамытуға ықпал етеді, өйткені Қазақстан халықтарын бір үлкен отбасына біріктіретін жалпы және қауіпсіз отбасы идеясы Г. Бельгер еңбектерінің басты идеясы болып саналды.

Әдебиеттер тізімі

- Беспалько, В.П. (1989). *Слагаемые педагогической технологии*. Педагогика.
- Выготский, Л.С. (2004). *Психология развития ребенка*. Эксмо.
- Гачев, Г.Д. (1999). *Национальные образы мира*. Институт Дик-Дик.
- Давыдов, В.В. (1986). *Проблемы развивающего обучения*. Педагогика.
- Доманский, В.А. (2002). *Литература и культура: Культурологический подход к изучению словесности в школе*. Флинта, Наука.
- Леонтьев, А.Н. (1983). *Избранные психологические произведения (Т. 1)*. Педагогика.
- Сатаров, Н.Е. (2007). Г. Бельгердің орыс тілді дискурсындағы «Ел» («Отан») тұжырымдамасын түсіндіру. *Фольклорлық дәстүр және әдеби процесс: Бағызбаева М. М.-ның 75 жылдығына арналған ғылыми конференция материалдары*. Қазақ университеті.
- Сұлтанов, Қ.Қ. (2007). *Этнонациональная идентичность и межкультурный диалог в литературе*. Ғылым.

References

- Bespalko, V.P. (1989). *Components of Pedagogical Technology*. Moscow, Pedagogika.
- Davydov, V.V. (1986). *Problems of Developmental Learning*. Moscow, Pedagogika.
- Domansky, V.A. (2002). *Literature and Culture: A Cultural Approach to the Study of Literature at School*. Moscow: Flinta; Nauka.
- Gachev, G.D. (1999). *National Images of the World*. Moscow.
- Leontiev, A.N. (1983). *Selected Psychological Works (Vol. 1)*. Moscow: Pedagogika.
- Satarov, N.E. (2007). Interpretation of the concept of "Country" ("Motherland") in G. Belger's Russian-language discourse. In *Folklore Tradition and the Literary Process: Proceedings of the Scientific Conference Dedicated to the 75th Anniversary of M. M. Bagyzbayeva*. Kazakh University.
- Sultanov, Q.Q. (2007). *Ethnonational Identity and Intercultural Dialogue in Literature*. Almaty: Gylm.
- Vygotsky, L.S. (2004). *Child Development Psychology*. Moscow: Eksmo.

Yengsebay Gulnaz Erbolqyzy

Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan
(E-mail: gulnazensebay@gmail.com)

Innovative Methods for the Analysis of G. Belger's Novels

Abstract. This article examines innovative approaches to the analysis of G. Belger's novels from the perspectives of contemporary literary studies and educational practice. The study evaluates the effectiveness of digital educational technologies, interactive teaching methods, critical thinking strategies, case-based analysis, project-based learning, and visual modeling techniques in revealing the artistic, aesthetic, national-cultural, and linguistic features of the writer's works. Furthermore, it explores the potential of innovative teaching methods for developing students' analytical, interpretative, and research competencies in the process of studying G. Belger's prose at higher education institutions. The research employs comparative, hermeneutic, interpretative, and textual analysis methods. As a result, a new scientific and methodological model for the analysis and teaching of G. Belger's novels is proposed, and its significance for improving the quality of literary education is substantiated. In this article, we will try to demonstrate how important and significant the application of innovative methods is in the modern educational system. Innovative learning is a new approach in the educational system, which includes a personal approach, the strength of knowledge, skills and abilities.

The use of innovative methods in the analysis of Belger's novels will formulate in students deep ideas about the system of codes in the writer's novels.

Keywords: G. Belger, The Wanderer's House novel, Dead-End Waters novel, strategies, archetype, tolerance, methodological techniques, educational analysis, interactive methods

Енсебай Гульназ Ерболовна

Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан
(E-mail: gulnazensebay@gmail.com)

Иновационные методы анализа романов Г.Бельгера

Аннотация. В статье рассматриваются инновационные методы анализа романов Г. Бельгера с позиций современного литературоведения и образовательного процесса. Анализируется эффективность цифровых образовательных технологий,

интерактивных методов обучения, стратегий развития критического мышления, кейс-анализа, проектного обучения и методов визуального моделирования при раскрытии художественно-эстетических, национально-культурных и языковых особенностей произведений писателя. Кроме того, определяются возможности инновационных методов в формировании аналитических, интерпретационных и исследовательских компетенций студентов в процессе изучения прозы Г. Бельгера в высших учебных заведениях. В исследовании использованы сравнительный, герменевтический, интерпретационный и текстологический методы анализа. В результате предложена новая научно-методическая модель анализа и преподавания романов Г. Бельгера, а также обосновано ее значение для повышения качества литературного образования. В настоящей статье мы попытаемся продемонстрировать, насколько важной и значимой в современной образовательной системе является применение инновационных методов. Инновационное обучение является новым подходом в образовательной системе, включающий в себя личностный подход, прочность знаний, умений и навыков.

Применение инновационных методов при анализе романов Г. Бельгера сформулирует у студентов глубокие представления о системе кодов в романах писателя.

Ключевые слова: Г.Бельгер, роман «Дом скитальца», роман «Тупиковые воды», стратегии, архетип, толерантность, методическая техника, образовательный анализ, интерактивные методы

Автор туралы мәлімет:

Еңсебай Г.Е. – PhD, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7675-0268>

Information about author:

Yengsebay G.E. – PhD, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7675-0268>

Сведения об авторе:

Енсебай Г.Е. – PhD, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7675-0268>

Бұл жұмыс Creative Commons Attribution-Коммерциялық Емес 4.0 Халықаралық лицензиясы бойынша лицензияланған.
This work is licensed under Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License